

Sygn. akt: III U 333/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2015r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. do SO Monika Obrębska
Protokolant:	sekretarz sądowy Przemysław Dudziński

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 stycznia 2015r. w O.

sprawy z odwołania M. K., w którego miejsce wstąpili następcy prawni: H. K., Ł. K., P. K. i B. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

na skutek odwołania M. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 24.10.2013r. **znak** (...)

orzeka:

1. odrzuca odwołanie w części dotyczącej daty powstania niezdolności do pracy M. K. ustalonej orzeczeniem lekarza orzecznika z dnia 23.09.2013r.;
2. oddala odwołanie w pozostałym zakresie;
3. przyznaje adwokatowi A. C. ze Skarbu Państwa - Kasa Sądu Okręgowego w Ostrołęce wynagrodzenie za reprezentowanie H. K. z urzędu w kwocie 73,80 (siedemdziesiąt trzy 80/100) zł w tym należny podatek VAT.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24.10.2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił M. K. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Uznał wprawdzie, że M. K. jest całkowicie niezdolny do pracy od dnia 12.02.2013r., jednak nie spełnia pozostałych warunków do uzyskania prawa do renty. Stwierdził bowiem, że M. K. w ostatnim dziesięcioleciu przed zgłoszeniem wniosku o rentę zgromadził zaledwie 2 lata, 1 miesiąc i 29 dni okresów składkowych i nieskładkowych, natomiast w ostatnim dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy 2 lata, 4 miesiące i 21 dni – zamiast 5 lat. Nadto niezdolność nie powstała w okresie ubezpieczenia ani w ciągu 18 miesięcy od jego zakończenia.

M. K. złożył odwołanie od powyższej decyzji.

ZUS w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego odrzucenie wskazując, że odwołujący nie wniósł sprzeciwu od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS.

Dnia 22.12.2013r. M. K. zmarł. Sąd zawiesił zatem postępowanie postanowieniem z dnia 20.03.2014r. Wobec zgłoszenia do udziału w sprawie następców prawnych – żony H. K. i dzieci P. K., Ł. K. i B. R. – Sąd postanowieniem z dnia 16.04.2014r. podjął zawieszony postępowanie i prowadził postępowanie z ich udziałem.

H. K. podtrzymała odwołanie i wniosła o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy na rzecz M. K. i wypłatę na jej rzecz świadczeń należnych M. K. do dnia jego śmierci. P. K., Ł. K. i B. R. przyłączyli się do stanowiska matki.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

M. K. wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy złożył dnia 14.08.2013r. Wobec powyższego został skierowany na badanie przez lekarza orzecznika ZUS, który w swym orzeczeniu z dnia 23.09.2013r. stwierdził, że M. K. jest całkowicie niezdolny do pracy okresowo do dnia 30.09.2015r., przy czym niezdolność ta powstała dnia 12.02.2013r. Od powyższego orzeczenia M. K. nie złożył sprzeciwu do Komisji Lekarskiej ZUS.

ZUS ustalił w oparciu o złożoną dokumentację, że M. K. zgromadził staż pracy wynoszący 22 lata, 8 miesięcy i 23 dni. ZUS ustalił też, że M. K. w ostatnim dziesięcioleciu przed zgłoszeniem wniosku o rentę zgromadził zaledwie 2 lata, 1 miesiąc i 29 dni okresów składkowych i nieskładkowych, natomiast w ostatnim dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności 2 lata, 4 miesiące i 21 dni – zamiast 5 lat. ZUS wskazał ponadto, że niezdolność do pracy nie powstała w okresie ubezpieczenia ani w ciągu 18 miesięcy od jego zakończenia.

Zgodnie z treścią art. 57 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki: jest niezdolny do pracy (pkt 1), ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy (pkt. 2), niezdolność do pracy powstała we wskazanych w ustawie okresach składkowych lub nieskładkowych albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów (pkt 3). Zgodnie z art. 57 ust. 2 przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpiezonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

W myśl art. 58 ust.1 pkt 5 powoływanej ustawy warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy, uważa się za spełniony, jeżeli ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 5 lat, jeśli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat. Przy czym zgodnie z ustępem 2 tegoż przepisu okres ten winien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Ust. 4 art. 58 stanowi z kolei, że przepisu ust. 2 nie stosuje się do ubezpiezonego, który udowodnił okres składkowy, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

H. K., precyzując swoje stanowisko w sprawie wniosła o zaliczenie M. K. do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 16.07.1974r. do 30.06.1980r. oraz zaliczenie do stażu ubezpieczeniowego jako okresu nieskładkowego okresu opieki nad synem Ł. w okresie od 14.10.2009r. do 30.04.2012r. Wniosła ponadto o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu onkologii w celu wykazania, że M. K. był niezdolny do pracy najpóźniej już w grudniu 2009r., a nie jak wskazał lekarz orzecznik 12.02.2013r. W piśmie procesowym z dnia 10.11.2014r. dodatkowo wskazała, że w niniejszej sprawie winna mieć zastosowanie uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23.03.2006r. P. K., Ł. K. i B. R. niezmiennie przyłączyli się do stanowiska matki H. K.

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie i nie zostało uwzględnione.

Po pierwsze wskazać należy, że niewniesienie przez M. K. sprzeciwu od orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 23.09.2013r., stwierdzającego powstanie u wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy od dnia 12.02.2013r. było w toku przedmiotowego postępowania wiążące, bowiem w świetle art. 14 ust. 1 pkt 1-2 ustawy z dnia 17 grudnia

1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oceny niezdolności do pracy, jej stopnia oraz ustalenia daty powstania niezdolności do pracy, trwałości lub przewidywanego okresu niezdolności do pracy należy do lekarza orzecznika ZUS, od którego to orzeczenia była możliwość wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej Zakładu w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia. Od powyższego orzeczenia, co bezsporne M. K., pomimo stosownego pouczenia, nie wniósł sprzeciwu. W zakresie związania orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS można odwołać się do ukształtowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 r. I UK 23/10 Lex nr 6042207 oraz uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2006 r. II UZP 17/05 OSNP 2006/15-6/24). Biorąc pod uwagę powyższe w niniejszej sprawie Sąd nie mógł analizować, czy data powstania niezdolności wskazana przez lekarza orzecznika ZUS, była prawidłowa. Stąd Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie w przedmiotowej sprawie dowodu z opinii biegłego z zakresu onkologii. Zgodnie z art. 477⁹§3¹kpc – Sąd zobligowany jest do odrzucenia odwołania opartego na zarzucie wskazania przez lekarza orzecznika ZUS niewłaściwej daty powstania niezdolności w sytuacji, gdy od tego orzeczenia nie został wniesiony sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS. Stąd Sąd orzekł jak w pkt. 1 wyroku.

Chybiony okazał się też wniosek o zaliczenie M. K. do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 16.07.1974r. do 30.06.1980r. Zarówno H. K., jak też jej pełnomocnik nie dostrzegli tego, iż obowiązujące regulacje prawne w zakresie doliczania okresów pracy w gospodarstwie rolnym odmiennie regulują to, jakie okresy pracy w gospodarstwie rolnym podlegają uwzględnieniu w zależności od tego, czy chodzi o emeryturę czy też rentę. Generalna różnica jest taka, iż w przypadku emerytury ubezpieczony może domagać się uwzględnienia okresów pracy w gospodarstwie (podlegania ubezpieczeniu rolniczemu) w dużo szerszym zakresie. W świetle art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu prawa do emerytury - w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresu ubezpieczenia - uwzględnia się również następujące okresy: 1. okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, 2. przypadające przed dniem 1 lipca 1977r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia, 3. przypadające przed dniem 1 stycznia 1983r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, - jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

W przypadku ubiegania się jednak o rentę, stosownie do art. 10 ust. 2 ustawy uwzględnieniu podlegają jedynie okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki. Posiadanie takich okresów przez M. K. nie zostało jednak wykazane.

Biorąc pod uwagę powyższe brak jest podstaw do zaliczenia M. K. wskazywanych okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców do okresu ubezpieczenia niezbędnego do nabycia prawa do renty. Z tych względów Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność pracy odwołującego w gospodarstwie rolnym rodziców, gdyż nawet pozytywne ustalenie powyższych kwestii nie mogło skutkować zaliczeniem okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców wobec treści cyt. wyżej art. 10 ust. 2.

Kolejną kwestią wymagającą wyjaśnienia w przedmiotowej sprawie jest też kwestia zasadności zastosowania w przedmiotowej sprawie uchwały Sądu Najwyższego z 23.03.2006r. Zacząć należy od tego, że w dacie złożenia wniosku o rentę, jak też w dacie powstania niezdolności do pracy M. K., określonej przez lekarza orzecznika na 12.02.2013r. obowiązywał i nadal obowiązuje art. 58 ust.4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który wszedł w życie dnia 23.09.2011r., a który stanowi, że jedynie taki ubezpieczony, który legitymuje się 30-letnim okresem składkowym i jest całkowicie niezdolny do pracy, nie musi wykazywać, że w ostatnim dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności lub złożeniem wniosku o rentę ma zgromadzonych przynajmniej 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

W przekonaniu Sądu przy ocenie, czy M. K. należy się prawo do renty, nie można brać pod uwagę stanu prawnego istniejącego przed 23.09.2011r. Wskazać należy, że przywoływana przez H. K. uchwała była wydana na tle obowiązującego przed tą datą stanu prawnego. Wówczas ustawodawca w art.57 ust.2 w/w ustawy stwierdzał jedynie, że mężczyzna, który wykazał 25-letni okres składkowy i nieskładkowy i jest całkowicie niezdolny do pracy

– nie musi spełniać wymogu, o którym mowa w art.57 ust.1 pkt 3 w/w ustawy tj. jego niezdolność do pracy nie musi powstać w okresie ubezpieczenia lub w ciągu 18 miesięcy od ustania ostatniego ubezpieczenia. Ustawodawca nie regulował natomiast kwestii, czy taka osoba winna w ostatnim 10-leciu legitymować się co najmniej 5-letnim okresem składkowym i nieskładkowym. W tej kwestii na tle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23.03.2006r. (I UZP 5/2005, OSNP z 2006, nr 19-20, poz.305) ugruntowało się jednolite orzecznictwo, uznające, że ubezpieczeni o 25-letnim okresie składkowym i nieskładkowym nie muszą także spełniać warunku, o którym mowa w art.57 ust.1 pkt 2 w/w ustawy. Taki stan prawny trwał jednak tylko do dnia 23.09.2011r., gdy wszedł w życie przywołany powyżej art. 58 ust.4 w/w ustawy, który tę kwestię unormował. W takim stanie rzeczy nie może budzić wątpliwości, że przywoływana przez H. K. uchwała Sądu Najwyższego nie może mieć zastosowania w przedmiotowej sprawie.

Odnosząc się natomiast do kwestii zasadności zaliczenia do stażu pracy M. K. okresu sprawowania opieki na synem Ł. od 14.10.2009r. do 30.04.2012r. wskazać należy w pierwszej kolejności, że organ rentowy nie uwzględnił początkowo tego okresu w zaskarżonej decyzji, gdyż nie wnioskował o to we wniosku sam M. K. (vide pismo organu rentowego z 24.10.2014r.). Wskazać też należy, że uwzględnienie wskazanego okresu jako okresu nieskładkowego w oparciu o treść art. 7 pkt. 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie spowoduje spełnienia przez M. K. przesłanek do przyznania renty, ponieważ nie spełnia on w dalszym ciągu warunku dotyczącego 5 –letniego okresu ubezpieczenia, zarówno w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem powstania niezdolności do pracy, jak też przed dniem złożenia wniosku o świadczenie. Nawet po doliczeniu M. K. jako okresu nieskładkowego wnioskowanego okresu opieki nad synem Ł., sumaryczny staż ubezpieczeniowy M. K. wyniesie 25 lat, 3 miesiące i 12 dni, w tym składkowych 22 lata, 7 miesięcy i 20 dni i nieskładkowych 2 lata, 7 miesięcy i 22 dni. Przyjąć więc należy, że w ostatnim dziesięcioleciu przed zgłoszeniem wniosku o rentę M. K. zgromadził 2 lata, 10 miesięcy i 19 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 2 lata, 1 miesiąc i 29 dni okresów składkowych i 8 miesięcy i 20 dni okresów nieskładkowych (tj. 1/3 udowodnionych okresów składkowych), natomiast w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem powstania niezdolności do pracy - 3 lata, 2 miesiące i 8 dni okresów ubezpieczenia, w tym 2 lata, 4 miesiące i 21 dni okresów składkowych i 9 miesięcy i 17 dni okresów nieskładkowych (tj. 1/3 udowodnionych okresów składkowych) – zamiast wymaganych 5 lat. Na marginesie powyższych rozważań wskazać też należy, że do stażu ubezpieczeniowego został zaliczony również jako okres składkowy okres prowadzenia działalności gospodarczej od 05.12.2007r. do 31.01.2009r., o co wnioskowała H. K..

Reasumując powyższe nie może budzić wątpliwości, że M. K. nie spełnia wymaganej do nabycia prawa do renty przesłanki, o której mowa w art. 57 ust. 1 pkt. 2 cyt. wyżej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W świetle art. 136 ust. 1. ustawy w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Wprawdzie H. K. – żona zmarłego M. K. i jego dzieci należą do kręgu osób uprawnionych do świadczeń należnych zmarłemu do dnia jego śmierci, jednakże w okolicznościach niniejszej sprawy z przyczyn wyżej wskazanych M. K. prawo do renty nie przysługiwało, co oznacza, iż jego żonie i dzieciom świadczenie takie nie służy.

Z tych względów Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie, orzekając jak w pkt. 2 wyroku.

O wynagrodzeniu za reprezentowanie H. K. z urzędu Sąd orzekł w oparciu o treść § 12 ust. 2 i § 19 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.